व्यथा [व्यथ्-भावे-अङ्] 1 Pain, agony, anguish; तां च व्यथां प्रसवकालकृतामवाप्य U. 4. 23; 1. 12. -2 Fear, alarm, anxiety; स्वन्तमित्यलघयत् स तद्व्यथाम् R. 11. 62. -3 Agitation, disquietude -4 Disease. -5 Loss, damage. -Comp. -कर *a.* painful, troublesome, hurtful.

व्यथित *p. p.* 1 Afflicted, distressed, pained. -2 Alarmed. -3 Agitated, disquieted, troubled.

व्यध् 4 P. (विध्यति, विद्ध) 1 To pierce, hurt, strike, stab, kill; तमभिद्रुत्य पाप्मनाविध्यन् स यः स पाप्मा Bri. Up. 1. 3. 2; यूनां मनांसि विव्याध दृष्ट्वा दृष्ट्वा मनोभवः H 2. 111; अक्षितारासु विव्याध द्विषतः स तनुत्रिणः Śi. 19. 99; विद्धमात्रः R. 5. 51; 9. 60; 14. 70; Bk. 5. 52; 9. 66; 15. 69. -2 To bore, perforate, pierce through. -3 To pick. -4 To wave or brandish in triumph (as the tail &c.); चैलानि विव्यधुस्तत्र ब्राह्मणाश्च सहस्रशः Mb. 1. 188. 23. -5 (In astr.) To fix the position of a heavenly body.

व्यधः [व्यध्-अच्] 1 Piercing, splitting, hitting; बिदधति जनतामनः शरव्यव्यधपटुमन्मथचापनादशङ्काम् Śi. 7. 24. -2 Smiting, wounding, striking. -3 Perforating. -4 A stroke, wound. -धा Bleeding.

व्यधिकरणम् Subsisting in different receptacles or substrata; (as in व्यधिकरणबहुव्रीहि which means 'a Bahuvrīhi compound, the first member of which is not in apposition, or stands in a different case-relation, to the second, in the dissolution of the compound'; *e. g.* चक्रपाणिः, चन्द्रमौलिः &c.)

व्यधिक्षेपः Invective, harsh language.

व्यध्यः 1 A butt, target, a mark to aim at. -2 A bow-string.

व्यध्वः A bad or wrong road.

व्यनुनादः Reverberation, loud echo.

व्यन्तरः A spirit, a kind of supernatural being; अस्माकं कश्चिद् व्यन्तरः सिद्धः Pt. 5.

व्यप् 10 U. (व्यापयति-ते) 1 To throw. -2 To diminish, waste, decrease.

व्यपकृष् 1 P. 1 To draw away. -2 To lead astray, seduce. -3 To remove, take away.

व्यपकृष्ट *p. p.* Drawn aside, taken away, removed.

व्यपगम् 1 P. 1 To go away, retire, retreat. -2 To disappear, vanish.

व्यपगत *p. p.* 1 Gone away, departed, disappeared; मदो मे व्यपगतः Bh. 2. 8; नाध्यास्यन्ति व्यपगतशुचस्त्वामपि प्राप्य हंसाः Me. 78. -2 Removed. -3 Fallen away from, deprived of, free from.

व्यपगमः Departure, disappearance.

व्यपत्रप् 1 Ā. 1 To turn away through shame. -2 To be ashamed, feel ashamed.

व्यपत्रप *a.* Shameless, impudent.

व्यपदिश् 6 P. 1 To name, call; व्यपदिश्यसे जगति विक्रमीत्यतः Śi. 15. 28. -2 To name or call falsely; मित्रं च मां व्यपदिशस्यपरं च यासि Mk. 4. 9. -3 To speak of, profess; जन्मेन्दोर्विमले कुले व्यपदिशसि Ve. 6. 7. -4 To pretend, feign; व्यपदिशति नः शैवप्रीत्या कथंचिदनास्थया Mv. 2. 11. -5 To indicate, show. -6 To signify, mean, denote.

व्यपदिष्ट *p. p.* 1 Named. -2 Shown, represented, signified. -3 Pleaded as a pretext or excuse.

व्यपदेशः 1 Representation, information, notice; अलं वै व्यपदेशेन धनुरायच्छ राघव Mb. 3. 99. 49. -2 Designation by name, naming. -3 A name, an appellation, a title; एवं व्यपदेशभाजः U. 6. -4 A family, race; अथ कोऽस्य व्यपदेशः Ś. 7; व्यपदेशमाविलयितुं किमीहसे जनमिमं च पातयितुम् Ś. 5. 21. -5 Fame, reputation, renown; also in adjectival sense; व्यपदेशकुले जाताः पूजिताश्चाप्यभीक्ष्णशः Rām. 4. 64. 21.; Ms. 7 168. -6 A trick, pretext, excuse, device; भारतव्यपदेशेन ह्याम्नायार्थश्च दर्शितः Bhāg. 1. 4. 29. -7 Fraud, craft. -8 Concealment, dissimulation; Māl. 7.

व्यपदेशिन् *a.* 1 (In comp.) Conforming to, following the advice of; महावंशप्रसूतस्य वसिष्ठव्यपदेशिनः (तवैव भुवि नान्यतः) Rām. 1. 19. 2. -2 Having a designation.

व्यपदेष्टृ *m.* A cheat, an impostor.

व्यपनयः Taking away, removal; तस्याः पिण्डव्यपनयं कुर्यादस्मद्विधः कथम् Mb. 5. 141. 7. -2 Misbehaviour; कुरुराज नरश्रेष्ठ तव व्यपनयो महान् Mb. 7. 144. 29.

व्यपयानम् Retreat, flight; Mb. 3.

व्यपरुह् *Caus.* 1 To eradicate, extirpate. -2 To remove. -3 To deprive of; प्रीतिपूर्वं महाबाहुः प्राणैर्न व्यपरोपयत् Mb. 14. 74. 20.

व्यपरोपणम् Extirpating, uprooting. -2 Expelling, removing, driving away. -3 Cutting off, tearing out, plucking; चुकोप तस्मै स भृशं सुरश्रियः प्रसह्य केशव्यपरोपणादिव R. 3. 56.

व्यपवर्गः Division, difference. -2 Cessation, termination.

व्यपवृत् 1 Ā. 1 To return, turn back; चेतः कथं कथमपि व्यपवर्तते मे Māl. 1. 18. -2 To desist from, leave; व्यपवर्तत एष धीरपोतः U. 5. 8 (v. l.)

व्यपवर्तनम् Return.

व्यपश्रि To request; भवतु पुत्र व्यपश्रयिष्ये तावदेनम् Madhyama Vyāyoga 1; कथमाचार्योऽपि व्यपश्रयिष्यते Pañcharātram 1.

व्यपाकृतिः *f.* 1 Expelling, driving away. -2 Denial.

व्यपायः 1 Absence, want. -2 End, disappearance, close; हिमव्यपायाद्विशदाधराणाम् Ku. 3. 33; R. 3. 37.